

FAMILIA ROMÂNĂ

Anul I. Bpesta, 30 Aug. n., Nrii 29-30.

ABONAMENTUL:

pentru Austria și Ungaria:

Pe un an . . . 10 cor.
Pe 1/2 an . . . 5 cor.

Pentru România:

Pe un an . . . 12 Lei.

Redacția și Admin.:

Budapesta, V., Str. Csáky 23.

PROPRIETAR-EDITOR:
LUCIAN BOLCAS

SUMARUL:

Ilie Mărin: Nicu la grădina zoologică (versuri de recitat p. copii).

Sebastian Stanca: Toamnă (versuri).
N. Bațaria: Din vremuri apuse (amintiri.)

Aron Colțuș: Cântec (versuri).

Florica Gutu: Ei. (versuri).

Emil Isac: Colțurile vorbesc.

Uhland: Ciobănașul (versuri.) Traducere de Sebastian.

D. Ionescu Morel: Un proces.

Lucian Bolcaș: Dido (dramă.)

Concursul literar al „Familiei Române“:
** Răsvan Vodă (nuvelă.)

Elena E. Bolcaș: Curierul modei.

Alina: Căsătoriile la Turci.

Cornelia Langa: Zeitățile antice.

Convorbiri cu Cetitorii. — Cronică. —
Petreceni, Logodne, Cununii, Morți. —
Note. — Găcituri.

ILUSTRĂȚII.

Vederi dela serbările din Șimleu; Comitetul central al Asociațiunei, — Sedință în biserică. — Poporul, — Corul teologilor din Gherla pe scenă, în frunte cu profesorul Iacob Mureșanu, învățătoarele și învățătorii români veniți la cursurile pedagogice de vară din Budapesta, o ilustrație în text, doue figuri de modă.

Convorbiri cu Cetitorii

Interesul viu, care s'a manifestat și se mai festă față de „Curierul Modei“ introdus în proporții modeste în revista noastră ne îndeamnă să ne gândim mai stăruitor asupra trebuințelor de această natură a Dăme'or R omâne.

Mai înainte de a întreprinde ceva, am dori să cunoaștem, cari sunt păreriile Cetitoarelor noastre cu privire la scoaterea unei reviste românești de modă. Am da-o ca supliment în fiecare lună odată la „Familia Română“, putând atunci să ne ocupăm și mai intensiv și mai sistematic de chestiunile de modă, lucru de mână, trebuințe de ale casei. Lucrurilor de mână românești și peste tot romanizării interiorurilor ar trebui să li-se dă atenția cuvenită în acea revistă.

Rugăm răspuns la întrebarea: Preferă Cetitoarele noastre „Curierul modei“ din fiecare număr al „Familiei Române“ așa, cum e acum, ori li-ar plăcea mai bine suplimentul lunar?

Dacă va fi să în'roducem „Curierul Modei“ ca supliment lunar, — fiind socoteală de cheltuel le multe ce se fac cu clișeele, pentru a nu ne expune la pierderi și mi mari, decât cele de până aci, ar trebui să urcăm prețul revistei. În același timp însă, am acorda un preț scăzut învățătorilor și preoților mai săraci.

Ca și azi, și cu atât mai mult dacă vom introduce suplimentul lunar, în care am dori să dăm un conținut cât se poate de variat, — colaborarea cât mai intensivă a Cetitoarelor noastre ne este dorită și totdeauna binevenită. Articollii pentru popularizarea industriilor naționale de casă vor avea preferință.

Cetitoarele noastre sunt rugate a ne spune cât mai de grabă observările lor.

„FAMILIA ROMÂNĂ“

Nicu în grădina zoologică.*)

(După nemțește.)

Fă, Doamne Dumnezeu, o zi frumoasă,
Că mâne vreau să ies și eu din casă,
Să văd grădina cea de animale
Să bag în spaimă chiar pe «mama-male»
Și ține tu pe tata și mămica,
Să nu bolească nici chiar atâtica.
Și, Doamne Dumnezeu, te rog eu tare,
Să fie tocmai ceasul de mâncare.
Și fă să aibă domnișoara noastră
Durerea de măsele cea mai proastă.
Că vine-atuncia mama la plimbare
Și bucuria mea e-atunci mai mare.
Și vine-atunci și unchiu să mă vadă,
Și când e mama, 'mi ia tot ciocoladă.
Și fă momițele să sară 'ntruna,
Și sănătate dă-i la mama-buna.
Și moșului sș-i dai tu multe zile
Și fi tu bun cu bieteles cămile
Și fă să călăresc pe ele ziua 'ntreagă,
Și dă noroc la toți tu Doamne dragă!
Și, știi, pe mâne 'ntreb eu cocostârgul

Si cred că 'nchei cu Dumnealui doar târgul
Să 'mi îngrijească un frățior de treabă,
Să mi-l aducă dacă poate 'n grabă
Că 'mi place mult să-l văd cum mai sughite
Și să-i apuc urechile pleoștite.
Să se grăbească, ca să mi-l aducă,
Să nu răcească, să-l îmbrace bine —
Că vreau Duminecă să-l am la mine.
Și, dragă Doamne, atât ești tu de bun
De aia toate câte le doresc îți spun,
Da nu vezi Tu ce biată sărăcie
E vechea și scârboasa pălărie?!
Ai mei îi zic Empir, nu pot s'o vad de loc,
O, fii tu bun și mi-o aruncă 'n foc!
Și-acum închid eu ochii somnuros.
Fă, Doamne bun, ca să visez frumos.
Că voia Ta minunile le poate. —
Și o să ții Tu, Doamne, minte toate? . . .

Ilie Mărin.

*) De recitat — pentru cei mici.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TOAMNĂ.

Munți cărunți de nori năvalnici
Cresc în zare, se gonesc,
Fug de vânturi vuitoare
Ce văzduhu 'l răscolesc.

Pe cărările uitate
Din tufișul ruginit
Stol de frunze 'ngălbenite
Gerne crângul vântuit.

Iar izvorul toarce lacrimi
Și le țese 'n dor pribeag

După zilele senine
După umbra cea de fag.

Vânturile vuitoare
Dau binețe pela geamuri:
— „Bună ziua, fa, bunică!
„Te așteaptă cele neamuri;

„Tu când vii? . . .“

Bunica 'și caută
Să mai bizăe 'n cel foc.
Nepoței-o țin de fustă
Și nu'i dau răgaz de loc.

Sebastian Stanca.

Din vremuri apuse.

— O amintire. —

De atunci a trecut vreme destulă și de acea azi îmi aduc cu drag minte de suferințele și năcazurile ce am îndurat în închisorile din Turcia, a căror oaspete am fost 14 zile în șir.

Altcum, mă socotesc dator să declar, că vina mea era foarte mare și că prin urmare, pedeapsa ce mi-s'a dat a fost nu numai pe deplin meritată, dar chiar foarte ușoară.

Căci judecați și D-Voastră.

Printre prietenii și cunoscuții mei eram aproape singurul, care nu îmfundasem până atunci pușcăriia. Un fapt de o gravitate mare, ce nu putea fi trecut cu vederea de vigilentele autorității turcești ale absolutismului.

Un om care n'a stat în pușcărie în Turcia! Ce dihanie trebuie să fie și acesta? De sigur, că numai om curat și cinstit nu putea fi.

Pe vremea aceea — ne desparte de dânsa câteva zile, dar mie mi-se pare, că au trecut veacuri la mijloc — un om, ca să fie socotit de cinstit și să nu facă cunoștința închisorilor, trebuia să întrunească următoarele condițiuni:

Să fie orb, să nu poată vedea ce se petrece în jurul lui, să-i fie limba legată, să nu poată grăi vr'un cuvânt, în care perspicacii funcționari ar fi descoperit intențiile cele mai incendiare, să fie ciung și olog, căci, de, un om sănătos și întreg putea face uz de armă, putea arunca vr'o bombă și în cazul acesta s'a dus dracului siguranța Statului.

Din nenorocire, eu nu posedam calitățile prețioase ce am înșirat și de acea gădesc, că era foarte drept, ca să fiu pedepsit.

Deci vina mea era din cele mai mari.

Dar am mai făcui ceva, pentru care mă mir, că nu am fost dus la spânzurătoare.

Intr'o zi — sunt de atunci 7 ani împliniți — am pornit călare din orașul Bitolia, ca să mă duc într'un mic târg din Albania, anume Cărciova, unde fusesem poftit pentru câțeva vreme la niște rude ale mele. Eram cam suferind și mă duceam să mă întremez, în acea localitate de munte și cu o climă din cele mai sănătoase. Un om, care umblă să se facă sănătos e un individ „suspect“, roști în înalta-i înțelepciune și în pătrunzătoarea-i perspicacitate șeful poliției din Cărciova.

Dar bănuelile sale asupra gândurilor rele ce hrăniam, se întăriră și mai mult, când întregul și deșteptul polițai constată, că avusesem nespusa cutezanță să mă duc îmbrăcat nemțește la Cărciova, unde toată lumea poartă costumul național albanez.

De ce omul acesta se poartă cu totul deosebit de ceilalți oameni ai locului? De ce nu s'a îmbrăcat și dânsul în haine arnăuțești? Iar încheierea, de altfel

foarte logică, a fost: pentrucă nu e om curat. pentrucă a venit aici să facă răsvrătiri în contra Padișahului.

De alte dovezi nici nu mai era nevoie și inteligentul polițai, rostise deja sentința,

După aceea, între jandarmi cu baionetele la pușcă, m'au dus dela Ana la Caiafa, adică dela polițai la subperfectul orașului, la C a i m a c a m, cum i-se zice pe la noi.

Am intrat, sau mai bine zis m'au împins într'o odaie mare, care părea cu atât mai mare, cu cât în afară de câteva scaune, peste cari se așternuse mult colb, nu vedeai decât mari pânze de paianjeni și urmele lăsate de muște, cari se plimbau în toată voia lor.

— Dar unde este Exc. Sa Caimacamul, întreb eu robind privirile în jurul locuinței paianjenilor și muștelor?

— Ce! Nu mă vezi, ești chior? se auzi o voce pițigăiată, venind dintr'un oarecare colț al odăiei.

Mă uit mai cu băgare de seamă în partea aceea, când ce să văd?

Cât p'aci să isbucnesc în hohote de răs. cari m'ar fi făcut apoi să plâng luni și poate ani întregi.

Căci, priviți și D-Voastră!

Am văzut întâi o barbă, dar o barbă cât toate zilele de mare. În primul moment am crezut că o pusese cineva acolo, dar uitându-mă cu atenție, am văzut că în barba aceea era înfipt un cap de om, dar un căpșor atâta de mic, că pumnul mânei e mai mare decât dânsul.

Privind mai mult, am descoperit, că capul și barba nu erau singure în fotoliu, ci de'a cap în jos se mai pornia un trupșor, din care se desfăceau două brațe de păpușe și se încheia în două piciorușe.

Toate aceste părți alcătuiau la un loc în alta (vorba vine) persoană a Excelenței Sale Caimacamului.

— Cum te numești? mă întrebă Exc. Sa amenințându-mă cu barba.

— Mă numesc... și-i arat numele.

— Rău, foarte rău, zise Statu-Palmă-Barbă-Cot.

Nici nu-mi puteam închipui până atunci, că bietul meu nume de N i c o l a e era atât de periculos pentru siguranța statului. Altfel îl schimbam ori îl suprimam cu desăvârșire, spunând că n'am nici un nume!

Dar ascultați mai departe, căci cele ce urmează au stabilit până la evidență marea mea v novăție.

— De unde ești, mă întrebă iar, Exc. Sa?

— Sunt născut în orașul cutare. zic,

— Și mai rău. De ce să fii născut acolo și nu într'alt loc, continuă purtătorul nesfârșitei bărbi, vrând pe semne să mă încurce și să'mi dovedească cât e de șiret. La această întrebare au i-am respuns: Recunosc, Excelență, că am făptuit o mare greșală, născându-mă în orașul acela, dar vina e a părinților mei, cari locuiau într'insul și...

— Tac!, mă întrerupse brusc Ex. Sa, să nu mai răspunzi când vorbești cu mine și deodată sări în picioare.

Abia 'mi ajungea până brâu.

— Dar, întrebă Ex. Sa, a cărui finețe merită toată admirația, de ce atâta de înalt?

— Fertru-că ru surt scurt, răspund eu cu tonul ce mai smerit și pentru-că nu știam că statura înaltă e o crimă pe care legile o pedepsesc.

Jandarmi, urlă judecătorul meu, puneți-l în lanțuri și aruncați-l în subterană. M'am convins, că e un revoluționar primejdios și un tâl'har de frunte.

Avea și dreptate mult înțeleptul Caicamam, căci numai revoluționarii și tâlharii își permit să poarte numele de Nicolae, să se nască în cutare oraș și nu într' altul, să fie mai înalți de cât dânsul și ce'elalte.

Au trebuit intervenții puternice și darea unei sume rotunde de bani, ca se redevin iar om cinstit și să pot scăpa din pușcărie după două săptămâni, cea ce a mirat pe toată lumea. Pentru greșeli mai mici alții au stat luni și ani întregi.

Eu de mult am uitat suferințele din cele 14 zile, dar numai pe mine nu vor să mă uite reumatizmele ce ce le-am căpătat ca o veșnică amintire a zi'elor aceiara.

Și mai e cineva, care nu mă va uita.

Este Exc. Sa uriașul Caimacam, pe care întâmplător l-am întâlnit în zilele trecute la Salonic. Acum puteam să-i vorbesc mai liber.

— De ce m'ai închis, îi zic eu?

— Prea ești copil, răspunde dânsul. Vezi rozeta dela butonieră? E dela decorația ce am primit-o în urma arestării tale.

— Poartă-o sănătos!

N. Bațaria.

Astra la Șimleu.

Adunarea în biserică.

EI.

(SCRIȘOARE.)

Mă gândesc și-acum la tine, mă gândesc în totdeauna.
Țle tale dulci surise eu visezu-le într'una
Chipul gingaș, mica-ți gură îmi șoptesc de-atunci, mereu,
Și dau hrană și viață zdrobit sufletului meu.
. . . Ochii tăi cei plini de farmec mă opriră odată 'n loc
Făcând să cetesc într'nșii dorul tău și al meu noroc.
Raza de lumină 'mi vine și azi tot d din ochii tăi
Și 'mi răsare 'n gând cărarea dintre crengile de tei,
Știi cărarea ,care duce din noianul de mizerii
Poate'n rai.

Ci de mult gurița-ți dulce nu vrea să'mi suridă iar . . .
De ce'mi lași inima frântă, pradă crudului amar? . .
Eu visez, că înciodată ași putea să te 'ntănesc
Pentru asta 'n toată seara vorbe dulci îți ticluiesc
Și 'ți spun iar, ca altădată, nesfârșita mea iubire —
Doar 'mi-i asculta dorința : tu mireasă și eu mire.

FLORICA GUTU

CÂNTEC.

*Din sufletu-ți în veci seuin
Și plin de mângăere,
Ce n'a simțit încă suspin
Și lacrimi de durere ;*

*Mi-a răsărit un dor de foc
Părae de suspine
Cu ele alerg din loc în loc
Gândindu-mă la tine.*

ARON COTRUȘ.

Colțurile vorbesc.

I.

Seară de August. — Grădina se scaldă în valurile de argint ale lunei. — nu plânge la un muc de lumânare și nu cădea pe gânduri. — Banca, pe care ai iubit și care te-a făcut femeie — iată se ascunde în valul întunerecului. — Vezi, luna nu luminează, decât locurile curate. —

O, pătrunde în odaia mea. — Clavirul cu toate cântecile lui Chopin, a murit de astă vară, doi ochi mari, doi ochi frumoși de față mare cu lumea lor de bucurie albă — s-au stins în veșnicia vremii. — Supt o icoană cea mai frumoasă de-a lui Rops, acelaș covor turcesc cu fire de aur — gnomul egiptean rîde pe masă, turnat în bronz, patul alb, cu perne vergine, pe cari au resărit atâtea visuri de fecioară — văduvit spure că e seară de August, seară de August.

II.

Colțurile vorbesc. Aprind o țigaretă Gianaclis. aș vrea să beau paharul uitării și beau, Cordial-Medocul cel mai tare.

Nu plânge cineva? Imi pui mâinile la ureche ca surzii, tremur și mă bucur că știu tremura, aș blestema și nu știu cânta. Nu geme cineva în casa mea?

Nu bate la fereastră brațul morții, nu licărește văpaia candeliei de cavou? — Ori vine viață? Ori este moarte?

Și au început să vorbească colțurile.

Sufletul încătușat în lanțul lor, n-a mai putut de durere. Aș fi vrut să ucid or să îmbrățoșez — cuțitul de ucigaș să sărut, ori raclă de biserică. — O, de ce n'am avut pe cineva să-l zugrum, ori să-l sărut, să-l sărut, în seara de August.

III.

Fum de țigară albastru fum de țigară! Luna arde, ca un opal de dimineață.

Cordial Medocul s-a sfârșit în sticlă și ha-ha-ha, râde, râde, doar' ești treaz.

Ai crezut că cognacul este destul de tare să omoare stafiile sufletului tău, să-ți ucidă sângele.

Am spart sticla. Un sunet-și am tresărit. Un sunet vioi. Apoi iar au început să vorbească colțurile.

Vorbeau, vorbeau, vorbeau colțurile.

Spuneau rîzînd că doi ochi s-au stins, că doi ochi s-au stins.

Înzădar ai vrut să spui că nu-i așa, înzădar ți-a răcnit conștiința, înzădar gândeai înjurînd la cruce — colțurile spuneau rîzînd că s-au stins.

Și a venit, s'a așezat la pian o figură silfidă, o vedenie intrupată, albă, cu părul lăsat pe frunte. Doi ochi adânci, doi ochi mari, doi ochi frumoși. Simțiai ambră fecioarei din pipăitul buclilor de păr negru — și degete firave, au început să cânte la pian. Și pianul gemea, cum gem morții, cărora li-se dă viață — pianul a încetat să suspine. Vocea ei subțire plânge toate dorurile femeii. Vocea clavirului spunea toate visurile unei fecioare, vocea asta înfiorată, înmuiată de lacrimi și de zimbet — ți-a zguduit inima.

Îți ștergi ochii, mirat! A fost aiurare ori nemoarte... Deschid obloanele. Luna albă, ca un sân de spumă. — Fâșie teii, suflă vântul a zori, se potolește vorba colțurilor.

Sofa antică, de catifea albastră — mă prinde în brațele ei moi.

Număr. Unu. Doi. Trei...

Cordial Medoc, țigaretă Gianaclis.

Nu râde cineva înfundat?

Ah, să-mi pot spăla fața la izvor...

Ori, să pot dormi în noapte...

Și colțurile șoptesc.

Ascultă șopotul lor.

Doi ochi galeși de surată, doi ochi frumoși, s-au stins în ceață.

Sărută o icoană în care li s-a furat privirea de-o clipă.

Sbori înapoi pasere a gândirii.

A fost frumos trandafirul din Maiu, când l-ai purtat în bucle, azi vezi mai bucuros toiagul de cerșetor.

Și colțurile au început iarăși.

Și eu am scuturat poarta vieții.

— Lasă-mă afară din curtea ta, să fiu pribeag în veșnicie.

Amar zimbeau păreții.

Erau de piatră....

Erau de piatră....

Emil Isac.

Piobănașul.

(După Uhlan'.)

Copilul turma și mână 'n deal
Sub negrul ruginit castel,
Copila 'nchisă în vechiul turn
Cu dor privește jos la el.

— „De ce nu pot, iubit păstor,
Cu tine codrii să-i colind,
Cum salt 'al mieilor popor
În luciul lânii de argint ?!”

— „O vin' copilă, vis de flori,
Cu-a glasului tău dulce chin,
Să gust al buzei tale foc
Și spuma albului tău sîn.”

Și zi de zi, când zorile
Mărgăritare cern pe flori,
Păstoru și tremură pe deal
La cântecului dulci fiori :

— „... Din visul tău de trandafiri
Tresari copilo, drag odor!”

Copila sare la zăbrea :
— „Bine-ai venit, iubit păstor”.

A iernii albe stepe pier,
Și florile renasc cu zor,
Păstoru-aleargă iar pe deal
Și și toarce cântul ars de dor :

— „... Tresai din visul tău de flori!” —

Dar numai zidurile glas
De moarte nasc prin săli pustii :
„Copile dragă, bun rămas.”

Sebastian.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Învățătorii români și învățătoare române veniți la cursurile de vara din Budapesta. În colțul drept dela privitor, e colaboratoarea acesei reviste Dșoara Maria Elisaveta Pioraș.

Acuzatul e adus înaintea curții cu jurați. Crima săvârșită de el a făcut mare vuet și s'a vorbit lungă vreme de ea.

Pătru Nedea se uită cu teamă la chipurile reci, posomorâte, ale oamenilor cari au să hotărăscă soarta lui. Jandarmul îl împinge ceva mai înainte. El se mișcă încet, se apropie de bară.

Lumea, multă de tot, așteaptă cu nerăbdare începutul procesului.

Se cercetară actele. Pe fețele tuturor nu se citea vre-o urmă de simpatie pentru acuzat. Pătru, parcă înțelese aceasta uitându-se la ei, și simți cum îl slăbesc puterile.

Jandarmul îi făcu un semn, îl strigă pe nume ca să răspundă la întrebările judecătorilor.

— Povestește-ne cum s'au întâmplat lucrurile“ auzi ca prin vis Nedea, glasul președintelui.

Acuzatul începu :

„De opt ani de zile lucram la uzină. Muncă grea și foarte puțin bănoasă. Când am intrat acolo, nu știu să fi avut cincisprezece ani; tocmai murise tata, căzuse după o schelă, la care lucra. Eu eram cel mai mare dintre copii, mai aveam încă cinci frați; cel mai mic era de doi ani. Mama era bolnăvicioasă. Ce era să fac? Eram în școală. N'am mai învățat mai departe și-am intrat la uzină; nu cu multă ușurință. Am bătut la atâtea uși! În fine câștigam la început nouăzeci și cinci de bani pe zi. După puțin am început să lucrez și noaptea. Câștigam până la doi franci.

Au trecut vre-o patru ani. Începusem să fiu plătit cu treizeci de lei pe săptămână. În schimb n'aveam nici o zi de hodiună. O soră mai mică ca mine cu un an, lucra la o croitorie, ceilalți acasă. Trăiam sărac, dar cinstit.

Peste un an muri mama.

Rămăsesem cinci orfani“.

„Inchiriasem o adăie lângă uzină. A venit vremea să mă ia în armată. Acolo am găsit oameni buni, mi-au ascultat plângerea și legea m'a scutit. Vre-o două zile cât am umbraț pentru armată, era cât p'aci să-mi pierd locul la uzină.

Casierul fabricii, un om înalt, cu un spate lat și puternic, se purta rău cu mine. Mai în fie care săptămână îmi oprea ceva din bani.

— Domnul casier e pă nedrept.

— Tacă-ți gura păcătoșule, îmi striga el și mă pomeneam cu un pumn în cap de amețeam. Plecam, auzind cum înjurăturile se mai sfârșeau.

O duceam, domnule presedinte greu de tot. Acasă copii: se mai îmbolnăveau.

Dela un timp vedeam pe casier, pe Domnul Victor, c'așa îl chema, trecând mereu pe lângă casa noastră. Sâmbăta nu-mi mai oprea din bani. Strecura une ori câte ce-va mai mult și mă bătea prietenește pe umăr când iscăleam de primire. Eu număram banii și-i dădeam înapoi ce era mai mult.

— Ce-i Pătrule, ți-am dat mai puțin; îmi zicea el.

— Nu. Domnule Victor, mai mult.

— Ei taci, făcea el, deschizând ochi mai mari și lua banii, îi înnumăra, îi pune grămadă de-oparte, zicând de vre-o două trei ori „ai dreptate, ai dreptate“

Plecam. La ușe mă opream puțin și mai mă uitam

înapoi la el. Își băga mâinile în buzunar și rămânea pe gânduri, uitându-se pe fereastra prin care se vedea odăița undelocuiam eu. Era tocmai vremea când se întorcea sora mea dela lucru.

... Peste cât-va timp; unii camarazi m'au sfătuit să mă însor, c'o să am traiul mai bun. Și i-am ascultat. Am luat pe fata unei lucrătoare de la noi. Tată nu avea. Harnică și cinstită îmi părea. La vre-o lună după asta, mă pomenesc într'o seară când vin acasă că văd înăuntru pe casierul nostru dela uzină.

— Am venit să văd cum stai, îmi luă el vorba înainte, știi... patronul vrea să vă dea un plus acuma de sărbătorile Crăciunului.“

N'am răspuns nimic.

În noaptea aceea n'am închis ochii. Imi intrase în cap fel de fel de gânduri.

Când a eșit din casa mea l'au văzut toți lucrătorii. A doua zi eram de răsul lor.

După Crăciun mi-se mai mărește leafa. Tovarășii de muncă mă priveau cu ochi răi. Unii spuneau tare c'a s'aud și eu... „Ei de... ce să-i faci, nu toți au neveste frumoase, cari au fost prin teatru, și știu să facă cu ochiu la oameni.“

Mă făceam că nu-i auz. Cu nimeni nu mai schimbai o vorbă. Într'o zi unul dintre cei mai răi spuse odată așa de tare că auzi și casierul. Vai de el cum a mai fost bătut. La sânge.

Femeii mele nu i-am spus nimic, și se ferea și ea.

Din când în când mă trimitea patronul ca să primesc niște material dela vamă. Era une ori de stat o zi întreagă acolo, și aveam și ce-va peste leafă. Odată mă duc și fiind-că nu erau toate hârtiile gata mă amânără pentru a doua zi. Și patronul și casierul și toți bănuiau c'am să stau până seara.. Ajung acasă, nevastă-mea nu era. Mă duc la uzină, acolo, toți mă priveau chiorăș, dar nici unul nu spuse o vorbă. Une ori râdeau pe înfundate.

Amărât de tot, seara, mă dusei să cunpăr pâine pentru masă. Când soseam din prăvălie, trecu în goană o trăsură cu coșul ridicat pe lângă mine. Se opri la câți-va pași. Femeia mea se dădu jos din ea și-o luă repede spre casă. Birjarul o porni din nou și fu oprit la poarta uzinei. Casierul se dădu jos. Mi-se se făcu negru în fața ochilor. Eram de răsul lunei, mă înșelase nevasta.

Când ajung acasă o întreb „unde ai fost Ecaterino?“ Nicăeri, mi-a răspuns ea, încheindu-se la o haină de casă, pe care și-o aruncase în fugă pe ea. I-am spus c'am văzut-o când s'a dat jos din trăsură „N'am fost eu ți s'a părut“ mi-a răspuns ea, râzându-mi în nas.

Domnilor, cum m'a mințit femeia aceea pe mine, un an și jumătate. De câte ori o întrebam câte ce-va, îmi ascundea totul.. Se jura pentru ori și ce-și avea mai scump.

Înainte de-a o lua eu, fusese cântăreață la teatru. Ce putea să învețe de-acolo?

În seara aceea nu mi-am mai adus aminte ce-am mai făcut; știu numai c'am gonit-o în miezul nopții de-acasă.

De-atunci n'am mai văzut-o.

Dintre camarazi, vre-o, câți-va mă plângeau.

„Ei, săracu, a fost fără noroc,” spuneau ei uitându-se la mine cam furibund.

Numai vorbeam cu nimeni, par'că eram sălbatec.

Trecuse o jumătate de an. Acum două luni, în Dumineca Floriilor, mă duc la biserică cu sora-mea. Casierul era și el. Veni lângă noi și nu ne-a mai lăsat cu vorba toată vremea. Ii tocă gura păcătoșului, de te mirai, că nu-l doare.

Când ne-am despărțit, a sărutat mâna sorei mele. M'am făcut ca pământul și-mi venea să-i succesc beregata.

Și într'o zi îmi spunea ea plângând, că mereu casierul îi ese în cale și că-i spune fel de fel de vorbe fără n'ci o rușine și c'a rugat-o să se ducă cu el la un hotel, că are să-i dea bani mulți... și pentru mine o să stăruiască să-mi mărească leafa...

Am ascultat-o fără să spun o vorbă. Și nu știu ce mi-a venit c'am pus-o la cale să se facă că primește și eu să mă plâng patronului să-l prindem și să-l dea afară ca pe un netrebnic. Așa i-am spus ei, — gândul meu era însă să-l prind numai eu pe el și să-l omor. Îmi necinstise nevasta, acum se gândea și la sora mea.

Pătru se opri și se șterse pe față. Oamenii nu se mișcau de fel de pe la locuri, se părea că li-i teamă să și răsuflă. Într'un colț al sălii frații lui mai mici plângeau.

Incepu din nou,

„A doua seara am plecat mai de vreme de la lucru. Casierul plecase mai de mult.

Ajung la croitoria unde lucra sora mea. Nu ieșise încă. Trecui pe lângă fereastră și-o văzui săraca de ea cum împreună cu altele lucrau la o rochie de mireasă. Mai aveam de stat încă un cias. Intrai într'o cârciumă și-am luat puțină țuică — spirit cu apă, — îmi arse sufletul.

De-acasă îmi luasem un cuțit din cele mari. Lângă

mine era masa cu pâinea care se vindea oamenilor. Pe ea era un alt cuțit mai mare ca al meu, cu tășul gros și tare ascuțit. Fără să fiu văzut am pus pe al meu în locul aceluia ieșii afară și zării din prag, pe casier care se plimba de colo până colo pe trotuar. O aștepta.

Incepu să bureze.

M'am ascuns după niște uluci. Scosei cuțitul și-l încercai pe cărâmbul cizmei. Era minunat. Mă gândeam numai una să-i dau, și numai zice nici cărc.

La un colț, — ceva mai departe aștepta o trăsură cu coșul ridicat. El ajungând până în apropierea ei — spunea ce-va în șoaptă, birjarului, și-apoi iarăși întorcea.

Acuzatul se opri din nou; se cutremura înspăimântat, își adună toate puterile și începu iarăși, îngălbenindu-se din ce în ce mai mult:

„Sora mea a ieșit cea dintâi dintre fete. Parc'o văd...

„El se apropia de ea, o luă de braț și-i dădu niște flori sărutându-i mâna.

„Câine spurcat“ zisei eu și m'am luat după ei. Mai aveam câți-va pași până la trăsură.

În fața mea nu mai vedeam două ființe. — Vedeam numai o umbră, care tot creștea și care îmi apărea ca o putere nevăzută cu care trebuie să lupt.

Strângeam cuțitul... Eram turbat,

Nu știu ce-a mai fost.

Îmi aduc aminte, numai c'am simțit într'o clipă un șuvoi de sânge cald, că mi-a țâsnit pe față, când am infipt cuțitul.

...În închisoare mi s'a spus, că omorâsem pe sora mea.

După puțină chibzuire, curtea, în unanimitate îl achită pe acuzat.

DCU Cluj Central University Library Cluj

D. Ionescu Morel.

Astra la Șimleu.

Comitetul central al Asociațiunii și câți-va fruntași din alte ținuturi

DIDO.

Persoanele:

Dido, regina Cartaginei.
Hanna, sora reginei.
Horbos, sfetnic al lui Harba.
Assur, Bal, mag.
Iharba, regele Lybiei.
Mago, Barca, Gorgo, Andru, Arad, neguțatori.
It, arhiereu.
Filen, Simion, Hiram, Astarim Pheli preoți.
Sinyr, Mare căpitar de oaste.
Hamilko, căpitanul gardei.
Anteu, Segest, Cloantus, Ilioneu.
Bel, Ham, Abi-Baal, Soffetimi, (mari judecători).
Vișerea.
Enea.
Ahate.
Ascanio.
Amor.
Jung.
Slave, Sclavi, Popor, Troieni, Preoți, Soldați, Gali (servitori ai templelor), Fecioare

Actul I.

Noapte.

O cameră în palatul Didonei. În mijloc un pat așternut cu covorașe. În fund în stînga și în dreapta uși acoperite cu draperii.

Iharba doarme culcat pe pat. Assur Bal cu varga de mag în mîna, lingă patul lui Iharba. În ușa din fund apare Dido și Hanna urmate de servitoarele Didonei. Pe prag doi Străjeri dorm nemisecați.

Scena I.

ASSUR BAL

Acum! Dacă zeul îmi ține favoarea,
Acuma e ceasul plinirei voinții-ți.
Prielnic e sîmnel, — de nu mă înșeală.
Se pieacă asupra lui Iharba și îl privește scrutător.
De acuma Iharba porunca-mi așteaptă;
El vede apoi totul, aude, 'nțelege;
Căci vraja îi deșteaptă simțirile toate,
Puterile însă le ține în lanțuri.
Acum, o Regină! fecioarele-ți vină.
Și tot, ce ție vrerea, putea-vor să'i spună...
Cînd vraja voi rupe, Iharba va crede,
V'a fost o visare trimisă din ceruri.

Acuma!

Face semn cu varga și se retrage spre Dido.

DIDO

Fecioare! Voi hora vi-o'ncepeți.
Servitoarele intră și se prind în horă în jurul lui Iharba.

ASSUR BAL

De ar fi cu izbîndă și gîndu-ți, Regină!
Si vraja mi Să'ntoarcă a Regelui poftă,
Si tot nenorocul să'i țină departe
De noaună cetate.....

DIDO

Asculte-te zeii!

-- Iharba încearcă să se ridice, dar nu se poate mișca.
Același joc se mai repetă de vre_o două ori în timpul celor ce urmează.

SERVITOAREA I.

Puternice Rege! De geaba te sbuciumi
Să faci vre_o miscare; căci Dido, Regina
Dorită de tine nu saltă în horă

SERVITOAREA II.

Și chiar de ar fi 'n horă, spre ea cînd te-ai duce,
Fugie ar de tine, sărmane Iharba!
Cu scîrbă și frică.

SERVITOAREA III.

Iharba! Iharba!
Sărilită ție barba
Si 'ti ară sălbateci ochii,
De Dido cînd te aprozi
Iharba!

CORUL SERVITOARELOR.

Hi! Hi! Hi! Hi!

SERVITOAREA IV.

Iharba! Iharba!
Ție truda de geaba!
Stăpînă_i ea pe ape.
Iar tu? — Stăpîn: pe capre...
Iharba!

CORUL SERVITOARELOR.

Hi! Hi! Hi! Hi!... Me-e-ee! Capră! Me-e-ee!

SERVITOAREA V.

Iharba! Iharba!
Asîmpărăt graba,
De ar ție cîștiga mireasă
Pe u Karthadei crăiasă.
Iharba!

CORUL SERVITOARELOR.

Hi! Hi! Hi! Hi!

SERVITOAREA VI.

Puternice Rege! Să'ți pui pofta 'n cui....

SERVITOAREA I.

Zău, nene Iharba, pentru ce rîvnești la cine nu ți-e dată?

SERVITOAREA II.

Rege fii cuminte și îți grigeste de capre.

CORUL SERVITOARELOR.

Hi! Hi! Hi!... Me-e-eee! Me-e-ee!

-- Servitoarele ies înainte: după ele Dido, Hanna, Assur Bal.

Scena II.

Iharba, se deșteaptă. Apoi Străjerul I și Străjerul II.

IHARBA.

Off!... Slugi fără de lege! Uitatu-m'ați toate?

-- Se scală și să aruncă asupra străjerilor dela ușa din dreapta

Sculați, mătahale! Durmiți? Ori muritați?

STRAJERUL I.

Va, Rege! Un farmec...

IHARBA.

Un farmec? O sută

De farmece da-vi-oi pe spatele goale.

-- Străjerul I și Străjerul II se aruncă la picioarele lui Iharba.

AMĂNDOI DE ODATA.

Puternic esti, Rege! Atîț de puternic...

IHARBA.

Destui de puternic, să'mi spînzur argații
Netrebnici, cari astfel veghiază la patru-mi.
Plecați la cămile In două clipite
Să fie'n picioare și toate 'ncărcate.
Pleacă_vom de-aice pe-a nopții răcoare.

STRAJERUL I, încet către Străjerul I.
Ce grabă? Aceasta?

STRAJERUL I, același joc.

Vai cum mă 'ngrozește!
Suprîba Regină iubirea_i respinge,
Iar e' își descarcă pe noi tot năcazul.
Și 'i rău la minie Păzească_ne cerul....

— Străjerul I merge la ușa din fund, Străjerul II la ușa
din stînga și scoală cu anevoie pe ceilalți străjeri. Stră-
jerii ies

Scena III.

Iharba apoi Horhon, intrînd grăbit și somnoros.

IHARBA

Covcare de Smyrna mi-așterne Regina.
Dar iadu'mi trimite strigoi și năluce,
Să'mi turbure somnul. Ce vrede dușmană
A sorții schimbate? Aici, pe pămîntul
Tăiat din hotaru_mi, mi-e cerul, ieri prietin,
Potrivnic acum.... Dar teme_te, Dido,
Și tu și toți zeii, pribegi, ca și tine!
De-a regeli: lybic urgie vă temeți!

HORHON.

Ce sîrg de plecare te-ajurse, Iharba!
Acu pe'ntunerec? Ori vrei pe Elissa
S'o ia ne'ntrebata, prin vremi Garamante
Cum foste răpîtă de tatăl tău, Hammon?

IHARBA

Ascultă, bătrîne Gîndești tu, că Dido
Ar vrea să iubească pe regele lybic?

HORHON.

Plinite 's cinci zile, de cînd stăm aice.
Dar n'ai scos o vorbă... Acum de plecare
Dăduse și poruncă. Așa nestatornic
Te face iubirea, viteazule Rege!?
Și o biată femeie atîta sfială
Iți bagî în suflet?... Regina Elissa
Ar fi fericită...

IHARBA

Ai zis: fericită?
O! Dulce'i cuvîntul și'i greu de a'l crede.

HORHON

E greu a nu'l crede. Puternic ești, Rege.
Năvalnice oarde în lupte 'ți urmează
Și gemu deșertu' în caleți și 'n urmă'ți.

IHARBA.

Puterea_mă ași da-o cu drag pentr'un zimbet.

HORHON.

Din neam cu mărire, de regi și de ninfe
Purcez, înălțate!

IHARBA

Chiar zeii din ecuri,
Aud, că urziră sămînța Didonei.

HORHON.

Cămile ai multe și multe odoare.

IHARBA.

Cămile... cămile... Dar Dido încarcă,
O naie ticsită, — cînd eu o cămilă...
Ce'i biată cămilă în față c'o naie!?

— De afată străbate sgomot de voci și pași, cari se
apropie.

HORHON.

Ești tînăr, Iharba! Ai ochi de văpaie,
Ai brațe vinjoase, în trup mlădiere
Și mîndră ținută Și nu'i vre_o femeie,
Să nu'i plac 'acestea!

IHARBA.

Și-s negru, ca dracu!...
Cu spor ești la laude. Dar, ori_cîte-ai zice,
Simesc eu, că Dido e rece ca sloiul
Spre bietul Iharba N

HORHON.

Iți jur, că Elissa
S'ar zice fericite, s'auză cuvîntul,
Ce tremuți a'i spune.

IHARBA.

Dovadă! Horhoane!
Dovadă! Pe ce juri? Ai prins tu vre_o vorbă?

Scena IV.

Aceiași. Străjerii lui Iharba intrînd cu năvală.

STRAJERII.

Vorbesc de-a-valmă. Une_ori cîte doi, ori chiar toți
de odată —

Palatul se umple de-aiunilor sgomot,
De gloate 'ndîrjite, cari caută pe Dido...
Răscoală! Răscoală!... Și gloatele strigă
Ai Regelui nume Iharba! Iharba!...

-- Iharba duce mîna la armă și se răpede spre ușe.
Toți după dînsul Horhon rămîne mai în urmă și se îm-
bulzește de geaba că să străbată aproape de Iharba.

HORHON.

Acum ar fi ceasul, s'o fure pe Dido.

Schimbare.

— Terassă —

La stînga columnele templului. La dreapta palatul reginei.
In fund o balustradă care se presupune, că dă spre o curte
a palatului. In perspectivă se văd clădiri neisprăvite.

Scena V.

In mijloc It și Simyr încunjuțați de Mago, Barca,
Gorgo In stînga Preoți șoptesc între sine. Apoi in-
tră din dreapta Arad, Andru, Filen, Simron, cu fe-
țele spăriate Din curte se aude sgomotul nearticulat al po-
porului adunat acolo

ANDRU (Intrînd).

Rușine! Și iarăși rușine! Regina ...

SIMRON

Uitatu-ne-au zeii Ori vreau să descarc
Minia lei toată asupra cetății ...

Scena VI.

—Aceiași Un Slav al lui Barca intră din stînga
și vrea să'și facă drum printre preoții, cari îl împiedecă și
vreau să'l îmbrîncească.

PREOTUL I

Tu ce vrei aici?

GORGOS
Ce spaimă ne-aduceți?

SCLAVUL
Imi caut stăpînul!

BARCA
Ce cobe?

PREOTUL I
Te cară

De-aicea!

PREOTUL II (Incet cătră preoți)
Irina se teme, că Barca
E dus pela chefuri.

ARAD
Mai bine ar fi voaună.

A nu ști ...

SCLAVUL
Lăsați-mă preoți! .. Stăpîne!

IT
C vorbă 'ncepută aduce mai multe
Urmași dar rostirea

PREOTUL I și PREOTUL II (de odată)

SCLAVUL
Auzi-mă, Barca!

MAGO
Mai mare 'ngrijire
Ne intră în inimi cu vorbe de-aceste,
De cît adevărul s'unindu-ni'l darzau.

SCLAVUL
Auzi-mă, Barca! Stăpîne!

BARCA
Nu'i vreme
Acuma de fleacuri Te cară acasă.

FILEN
Mărite-Arhuree! Cuvine-se oare
Să spunem ocara aici, la altare?

PREOTUL I și PREOTUL II (de odată)
Pleca-vei odată?

IT. (Bătînd cu cîrja în pămînt).
Vorbiți! Ori legată vi-e limba de demoni?

ANDRU
Rușine zic, iarăși!

SIMRON
Căutînd pe Regina,
Pre cum ne'ndrumarăți, aflat-am iatacul
Pustiu, gol... Tovarăși, văzut-ați....

ANDRU
Așa e!

SCLAVUL
Stăpîne! O veste....

BARCA
O știu eu!

FILEN
Așa e!

BARCA
Dă-mi pace!

ARAD
Așa e!

SCLAVUL
De unde o știe?

IT. (Cătră preoți)
Ce sfadă'i acolo?

PREOTUL III
Un sclav al lui Barca

BARCA
Să plece acasă.

SIMRON.
Căutînd mai departe,
Cîntări auzirăm. Am mers într'acolo;
Iar Emke, șuchiata, ieșindu-ne 'n cale
Ni-a spus, că Regina, cu sclavele sale
E'n camera Regelui lybic și cîntă
Și joacă și 's vesele foarte... Atuncia
Aieva văzurăm, că iese Regina
În frunte, cu Hanna, pe urmă assyrul
Și ceata de sclave în haine ușoare,
Desprinse pe-a locuri de jocul
Prea vesel. Desprins din cordele, și părul
Cădea-le....

Scena VII.

Aceiași. 2 Curteni intră din dreapta și merg spre It.

CURTENII
Regina sosește îndată.
(Curtenii ies).

Scena VIII.

Sub scena VII sclavul lui Barca a scăpat dintre preoți,
vîndu-se printre ei pre din jos de subsuori și se apropie
acum de Barca.

SCLAVUL
Cămilele tale 's pierdute. Ascultă...

BARCA
Le știu eu năravul.

SCLAVUL
Vai! Nu știi nimica
Dir. Bile-Dulgărid vinia caravana-ți,
Cînd vîntul ferbinte mormane de țîră
Svîrlî preste dînsa, cămile și oameni,
Pe toți, cutropindu'i....

MAI MULTE VOCI
Regina! Regina!
(Mișcare).

Scena IX.

Aceiași. Apoi intră din dreapta Himilko, urmat de
gardă, Dido și Hanna.
(Sgomotul din curte mai slăbește.)

IT.
Proteagă-te Zcii.

DIDO
Cu voi dimpreună

SIMYR
Puterea ți-o crească.

MAGO
Averea 'ți sporească.

FILEN
Înalț-ți mărirea.

DIDO

Urările voastre
Vestire de bine's. Dar ce vi-i purtarea?
Ce grabi nebună v'a împins a călcare
Cu noapte palatu-mi? Da, tu, Arhree?
Si tu, Căpitane?...

SIMYR.

Știi bine, Regină,
Că noaptea 'i oprită intrarea. De acea
Luatu-m'au oamenii ăștia de treabă
Cu dinșii, poruncă să dau, a deschide.

DIDO

Simyre!

SIMYR

Puternice cauze împins'au
Poporul, să vină în gloate aici
In vreme de noapte...

DIDO

Ah! Iarăși poporul!
Mă mir, căci poporul din zori pînă seara
Asudă și-amar se trudește. Iar, noaptea,
Mă mir, că nu caută odihnă; ci vine
Sa-mi vază palatul.

IT.

Regină! Ascultă

Durerea adîncă, ce paște poporul.
Ascultă povața, ce vine din ceruri,
Ca soartea dușmană s'o 'ntoarcem spre bine...
Și marea și vîntul ne sunt în potrivă.
In portul de-afară, dincolo de Byrsa
Stau multe corăbii umplute cu mărfuri,
Năierii așteaptă un vînt mai prielnic;
Dar pîrzele 'ntinse se umflă spre Byrsa.
Cercat-a și Maga cu două corăbii,
Să afle ieșire spre stîlpii lui Heraul;
Ci repede 'ntors'a plutirea spre Byrsa.
Băbații aceștia (Arătînd pe neguțători) și toți ne-
[gustorii

Din zori pînă seara se plimbă pe dealuri
Și ochii și'i poartă spre marea turbată,
Apoi spre corăbii și iarăși spre mare;
Dar toate 's de geaba... Tot astfel spre meazăzi
Ni-ç cerul potrivnic. Cînd cele burdufuri
Secate's de apă, văzduhul te'nșală
Cu chipuri deșerte, dumberăvi și orașe

Vrăjînd înainte-ți, suflarea lihnită
Din nou ațîțînd-o. Năluca te poartă
Dejarte, departe, pe căi neștiute,
Apoi se resfră. Atunci se ridică
Nisipul în aer pe vînturi de pară
Și, unde s'așterne, îngroapă și arde
Cămile și oameni.

DIDO.

Ce lucruri grozave.

IT.

Așa e, Regină. Cu-ațîț mai grozave,
Căci nu știm puterea străină, sub care
Sunt puse focoasele vînturi. Și nu știm
Nici jertfa, prin care se 'nbună. Preoții
Știirța lcr toate 'ncercat-au. De geaba!
Ci ieri cătățenii, vre-o șasă la număr
Plecat-au cu daruri la munții numidici,
Si facă 'ntrebare de soartea cetății,
De multele rele, de chipu 'ndreptării, —
Iar astăzi viniră, răspunsul vestindu'l.

DIDO.

Si care povața vă dete Sa-Memra
Din munții numidici?

IT.

Simroane! Pășeste

Nainte și spune.

SIMRON.

A zis prorocița:

«Lăsați, ca să sufle nebunele vînturi —
«Și ziua și noaptea. Ci mult mai haine
«Sunt alte primejdi Pe aceste le'ntoarceți
«Străinul aduce perire cetăței
«Și-o moarte' grozavă. Intoarceți'i calea!
«El mersu'și îndreaptă spre patul Reginei
«Și zeilor propriu lucrînd în potrivă
«Și legii. Intoarceți'i calea, de grabă!
«Intoarceți'i calea!...» Atunci prorocița,
Cuprînsă de leșin, căzu de pre scaun.
(Tăcere.)

DIDO. (Gînditoare.)

Povața aceasta ni-o dete Sa-Memra...
Dar cum c vom duce spre bună plînire?

Țăranii în grădina lui Báthory.

IT.

Ci pot eu cuprinde cu minte-mi, Sa-Memra,
Cind zice «străinul» ne dă să 'nțelegem
Pe Regele lybic.

(In cele următoare jocul persoanelor — pînă la Dido —
devine foarte agitat. Mai ațîțați decît toți sunt neguțatorii.
Sgomotul din curte crește din nou.)

SIMRON.

Așa înțelegem cu toții.

BARCA.

Iharba să plece!

PREOTUL I.

Intoarcă-se 'n țară'i!

ANDRU.

Chiar azi de cu noapte să plece!

ARAD.

Să plece!

FILEN.

Sylbaen, ne'ngropatul să aibă odihnă.

GORGO.

Să plece Iharba!...

ANDRU.

Regina îndrume'l,

De grabă să plece!

SIMRON

Și votul să 'și țină,

Precum juruise.

DIDO.

Vreau și eu săplece.

VOCI DIN CURTE.

Iharba!

ANDRU (A parte.)

De-acea — pe semne — lapatu'i petreci între danțuri.

VOCI DIN CURTE.

Iharba!

Scena X.

Aceiași. In fund traversează din stînga spre dreapta
escorta lui Iharba, care se presupune a fi călare pe cai
și i-se văd numai vîrfurile paloșelor. Escorta dispare în
parte pe după aripa palatului. Urmează o cămilă cu un

scaun acoperit de un baldachin pompos, alte două cămile
cu scaune duble și baldachine mai puțin pompoase; apoi
cămile încărcate cu bagaje. Cortina se oprește la colțul
palatului. Iharba, urmat de Horhon, Alt Sfetnic, Că-
pitanul lui Iharba apar în scenă și stau cîțva timp
neobservați de actori, la dosul gardei. Iharba arată un
interes vădit în timpul convorbirilor, cari urmează între Dido
și reguțatori.

ANDRU.

Trimite'l.

MAGO.

Trimite'l Regina.

DIDO.

Prin munții numidici

Se poate, să fie asemenea datini.

Ci eu p_biceiu! părinților tyrici

Ținea-voi și-aice. Iharba mi-e oaspe...

NEGUȚATORII (Mai mulți de-odată.)

Să plece. Cu dînsul primejdia pleacă.

ANDRU. (A parte.)

De n'ar fi tîrziu. Și de n'ar fi 'ntimplată

Din seara de astăzi rușinea, prin care

Vini-vor primejdii spre noua cetate.

(Mișcare. Unii îl observă pe Iharba, nu însă Dido,
care e întoarsă cu spatele într'acolo.)

DIDO.

Vai, neam îndărătnic și rău de credință!

O vorbă v'ațîță asupra Reginei.

O vorbă străină... Iar faptele mele,

Spre cari mă 'ndrumară și semne din ceruri

Și luna mi vorc: jertuirea comorii.

Spre binele vostru și-a anilor tineri —

Uitate sunt toate... Ațîța'i răsplata.

A! Lybici Rege mi-e oaspe, 'nțelegi?...!

CĂPITANUL LUI IHARBA.

Regină! Al Lybici Rege dorește

Să'ti spună o vorbă.

HJMKO (Cătră gardiști.)

In lături! Inlături!

IHARBA (A parte. Apropiindu-se de Dido.)

Cuvintu'i mă'ndeamnă. Purtarea'i m'alungă.

„Moise Păcurariu.”

(Cătră Dido.)

Regină! Cămilele iată se'nșiră
La scară și-argații m'așteaptă să 'ncalec
Mă lași, o, Regină! să plec cu răspunsul
Ce' mi deteși nainte?

DIDO.

Bun drumul cu pace.

IHARBA.

Aceasta ți-e vrerea și vorba din urmă?

DIDO.

Vecine și Rege! Așa ni-e ursita.

IHARBA.

Gîndește mărirea, la care am ajunge,
Urdiile mele de-ar fi însoțite
Cu năile Byrsei. Gîndește și soarta
Cetății semețe, cînd plin de minie
Scula-voi desertul și urdiile-mi toate,
Ca vîntul ferbinte, pe ea arunca-s'or.
Gîndește peirea și moartea grozavă...

ANDRU.

Cuvîntul Sa-Memrei!

IHARBA.

Alege: iubirea-mi
Ferbinte, ori spada'mi vâpsită cu sînge.

DIDO.

Răspunde-vor armelor punii cu arme.
Dar nu pot răspunde iubire iubirei;
Căci zeii sunt contra.

IHARBA.

Ha-ha-ha!! ...

Să fie toți Zeii
În contra. Ei nu sunt pe-atîția și atîta
De lacomi; pe cîte altare nălța-voi
Prin țară, spre pace 'ndemnîndu'i cu jertfe.

(Murmur printre preoți.)

IT (Cătră Iharba.)

Avut-a Regina bărbat cu iubire
Pe bravul Sichaeu în ogoare bogatul.
Junghiat mișelește, căzut-a de mîna
Cuminatului lacom...

FILEN.

Ori, rana în coastă
Purtînd-o prin apă, trecut-a de-a-notul
Spre alte limanuri. Și 'ntoarce-s'a iarăși
Căutînd pe Regina.

DIDO.

(Imbrățișînd pe Hanna și lăsîndu'și capul pe umărul ei.)

Povestea aceasta
Scornit-o-a Hanna, durerea mi s'aline.

IT.

Regina de-atuncia jurat-a Astartei,
Să nu se mărîte. În chipul acesta
Sichaeu ne'ngropatul avea-va hodină
Și Dînsa clădi-va pe alte tărîmuri
Temeiuri mărețe cetății acestei
Și Zeilor temple.

SIMRON.

Iar astăzi primirăm
Vestirea peirei și-a morții grozave,
Ce zeii trimite-or spre Noaua-Cetate,
Cînd Regele lybic luare-ar de soață
Pe-a noastră Regină.

ANDRU.

Tot astăzi primirăm
Povește grăbite: de vrem a întoarce
Aceste primejdii; să plece străinul.

VOCI PE SCENĂ.

Să plece! Să plece!

HANNA.

Vai! Guri ne'ngrădite.
(Din curte se aude murmur de vorbe și mișcări.)

DIDO.

Vei crede acuma? Ori vrei a mai cere
Iubirea-mi oprită?

IHARBA.

Eu nu cer nimica.
Dar teme-te Dido! Și toată cetatea.
De-a regelui lybic minie vă temeți.
(Iharba, după el Căpitanul lui, Horhon și al doilea
sfetnic pleacă spre dreapta, ca să iasă.)
Aceiași. Un ofițer tînăr întră și vrea să facă raport
lui Simyr, care îi face sămînă cu capul, ca să se adreseze
reginei.

OFIȚERUL.

Regină! Aducem o mină de oameni,
Ce-am prins la hotare Corăbii zdrobite
De vînturi; pribegii trudeau a le trage
Pe maluri. Străjerii sărit-au cu arme
Pe dinșii. Ci ei se plecară de grabă,
Cerînd să' aducem nainte-ți.

DIDO.

Să vină. (Ofițerul iese).

IHARBA. (Intorcîndu-se pe loc).
Să vină. Pribegii plăcea-vor mai bine
Reginei pribegc.

(Iharba cu ai săi iese).
(Mișcare. Soldații aruncă priviri amenințătoare în urma lui
Iharba).

HIMILKO. (Intrebător).

Regină!

DIDO.

Taci molcom.
(Intorcîndu-se cătră preoți și neguțători).
Bărbaților punico! Vă'ncredeți acuma
Virtuții Reginei?

VOCI PE SCENĂ.

Trăiască Regina!

HANNA.

Prea iute crezurăți, că Dido s'aruncă
În brațe străine.

ANDRU. (A parte).

Și iute schimbarăm
Această credință cu alta. Pe Melkart!

Lucian Bolcaș.

RĂSVAN VODĂ.

„Iar de acu, pomeln'cul veşnic dacă l'am plătit, pe cât lumea va dura şi catapiteasma nu se va dărâma, şi altarul în picioare va sta, şi preoţi vor sluji, cum am rămas eu singură ca o frunză de vânturi zmulasă şi în cele patru colţuri gonită, la sihăstrie mă duc... Acolo, în tăcerea muţilor, în liniştea codrilor, în mijlocul fiarelor de cât oamenii mă blânde, până ce buzele mi s'or mai mişca, până ce ochii mi-or mai clipi, şi până ce inima mi s'o mai sbate, mă voi ruga şi vă voi pomeni căci Ceauri aţi fost, şi Domni aţi fost şi Ceur eşti şi tu, Ceur sunt şi eu, o soţul meu, o fiul meu, o prunc nevinovat, pe veci pierdut, căci unde vei fi şi cum vei fi numai de D-zeu şi de Maica-Precista e ştiut.“

Scrisul se opreşte aici, iscălitură nu se vede căci mai departe foile lipsesc.

Târguirea plină de atâta negrăită jale face a-ţi svâcni tâmpile pe când bulgăre de ghiaţă, şi se aşează pe suflet.

Este cea din urmă faţă a groaznicii întâmplări ce pătini Răzvan-Vodă soţ de arme şi de izbânzi al lui Mihai.

Să ne întoarcem dar în napoi spre a putea înţelege pe deplin pe nemângâiata şi sbuciumata văduvă a lui Calotă Ceur, fratele lui Răzvan-Vodă.

* * *

Dis-de-dimineată Suceava, ale căreia locuinţe albe erau pe dinafară de către meşteri zugrăvite cu luptele Moldovenilor, — fu năpădită ca de un puhoiu de tot felul de norod ce alergase din toate împrejurările, precum şi din locuri şi târguri îndepărtate; care era pe jos, care era călare şi care cu câte o teleguţă uşoară spre a nu zăbovi la drum.

O lovitură de tun, trasă la vremea răsăritului ridicase străjile de la porţile cetăţii, lăsând mulţimea să pătrună în târg.

Era Duminică întâi de Decembrie al anului 1596. Şi preoţii uitaseră a mai porni cu căldăruşa cu aghiazmă şi cu busuioac din casă în casă, după obicei, căci în cetatea Suceavei avea să se petreacă un lucru aşa de de crâncen, că poporul nu văzuse de multă vreme aşa că nici cei mai bătrâni oameni nu'şi aduceau aminte. Doar în letopiseşile ţării să fi fost ceva scris.

Divanul Mo'dovei hotărâse fără mustrare de cuget, pe Răzvan-Vodă vinovat c'a înch'nat Unguri'or ţara şi p'când prins, în urma unei vânzări, a omului său de încredere, leahul Tihoschi, avea să ispăşească păcatul pierind dinpreună cu frate-său şi cu toţi tovarăşii lui, sub ochi târgoveţilor, a proştilor mărginaşi precum şi a boerilor mazili şi veliţi, din toate unghiurile pofţi, spre a se duce pomina.

Crainici anume, porniţi de la Domn'e vestise norodul întreg să se adună.

Şi lumea multă, capete de boeri văzuse căzând; mulţi din popor au fost spânzuraţi, mulţi domnitori pieriseră prin venin ori de paloş; nici unii însă dintre aceştia din urmă nu fuseseră omorâţi cu judecată, şi nici în văzul tuturor.

De aceia împestrîta mulţime năvălise din toate părţile în Suceava spre a fi de faţă la o ast-fel de grozavă întâmplare, să nu piardă prilejul unei asemenea rari privelişti.

Noul Domn, Ieremia Moghilă voia să dea o pildă

neasemuită — precum s'ovise, — înfumuraţilor şi altora lăcomiţi de avuturile ţării.

Răzvan, din pricina feţei lui oacheşe, era poreclit Ţiganul.

Biruit odată şi izgonit de pe tron de către Ieremia care se întorsese din pribegie însoţit de oaste leşască după căderea lui Aron cel rău, Răzvan se năpustise din nou asupra-i, dar numai cu 2000 de călăreţi Unguri, cât putuse căpăta de la Batori, Domnul Transilvaniei şi prietenul său.

El se bizuise pe vitejia şi pe dibăcia lui în lupte, precum şi pe sprijinul boerimii credincioase, care răsturnase pe Aron şi nălţase în Scaunul Domnesc neamul Ceaurilor, din care se trage Răzvan.

Norocul însă nu l'a mai slujit şi căzu rob lui Ieremia, dornic acum de cruntă răsbunare,

Neîndurată fuse osânda ce s'a rostl: Răzvan avea să fie tras în ţeapă; lui Calotă să i-se reteze capul pe butuc. Ceilalţi boeri, dovediţi că i sprijineau, au fost ucişi prin tăerea capului, mai târziu, în Ianuarie 1597.

De cu seară însă, pătrunsese în cetate numeăroasă oştire că'areată de-a Leşilor; paza târgului le fuse îndreţinută lor, pe tot timpul săvârşirii pedepsei.

Domnul se temea de turburări din partea celor neştiuţi care ar mai fi ţinut la Răzvan-Vodă, precum şi frică îi era să nu se răscoale cum-va nordul cuprins de milă pentru acela ce Domn îi fusese, care pe Turci îi biruise şi de a căruia faimă vuiau Litvania, Podolia, Ucraina, Lehia şi Ţara Ungurescă.

Posomorât era văzduhul; părea că se mohorâse ca şi suflete e bieţilor Ceauri. Pe cerul care mai până din-spre ziuă, fusese limpede şi scânteetor de lumina vie a stelelor, nişte noui fumuri se împânziseră încruntaţi.

Şi, pe când în alte zile de sărbătoare, mai cu seamă în post, cu mic cu mare târgoveţii înveşmântaţi cu ce aveau mai ales, păşiau cu faţa strălucitoare de razele credinţii spre Casa lui D-zeu, pentru a'i aduce rugă-minte şi laude, acum cărduri-cărduri, şoptind în taină, plini de o fierbere neobşiuită, ca fiind mânaţi de ceva, ca şi cealaltă lume de pe afară, se îndreptau spre mai-danul Ţiganilor.

Acolo avea să se împlinescă porunca Divanului, răzbunarea lui Ieremia. Acolo avea să se închee vieţile celor ce răspândise moartea în nenumărate rinduri printre păgâni şi neamuri streine. Acolo, noul Domn avea să pecetluiască în sânge temelial neamului său, urcat pe scaunul Moldovei.

La dreapta, cum veneai din uliţa Maica-Domnului şi decedeai în răspântiile uliţelor; Soboru, Muscălească, şi Domnească, se întindea nemăsurata Curtea Domnilor Moldoveni, în mijlocul căreia, se nălţa trufaş caste'ul, o namilă de clădiri că se putea măsura cu stejarii munţilor. Acolo se aflau foisorul de foc, şi puşcăria, unde se închideau cei cu vină, daţi, pe sama ostaşilor.

Curtea era întărită cu ziduri late de putea să umble carul în voe pe creştelele lor acoperite de muşchiu; murii erau găuriţi de balimezuri,*) ale căror buze rîn-jau diavoleşte pe dinafară. Se mai aflau săpate în ziduri nişte ferestruici înguste, ca nişte firizi, prin care trăgeau puşcaşii ori arcaşii, în duşmanul ce ar fi fost afară. Pe dinăuntru, mai din jos de creştet, în dreptu

*) Turnuri.

acestor fiiizi de se întindea un brâu lat de piatră, de jur în prejur ca un colac, pe care stăteau la adăpost luptătorii. Patru porți grele de aramă căptușite cu blâni groase de stejar pe dinăuntru, iar pe dinafară cu capete late de piroane, spărgeau zidul în cele patru muchi, și fiecare avea pe de asupra, în dreapta și în stânga, câte o turlă sprijinită pe bolți, acolo ședeau străjile de veghe. De-a supra porților, pe bolți, se afla săpată în piatră stema Moldovei.

De jur împrejur, pe dinafară, un șanț adânc, umplut cu apă, făcea ca nimeni să nu se poată apropia. În dreptul fie cărei porți, peste zi, se lăsa de-asupra șanțului câte un pod, care seara, ori în caz de luptă, era tras înăuntru cu ajutorul unor virtejuri pe care se răsuceau otgoane groase făcute din fuior de in și cătrănite.

În fața Curții se întindea maidanul Ițcanilor cuprins între răspântiile celor patru căi. Deosebit de aceasta Curtea Domnească era de celelalte trei laturi cercuită de o uliță care începea și se sfârșea în maidan. Aceasta se chema ulița Vitejilor. Dintr'înșă, se răslețeau

încă altele care se sfârșeau în poalele colinelor ce împresoară Suceava.

În mijlocul maidanului se ridicase peste noapte cu grabă mare, o podeală de scânduri boite cu negru și pe care hodinea un trunchiu gros de copac, înfășurat cu zăbranic. Alătura podelii, jos, se aflau două sicrie deschise peste care se aruncase o cergă spre a le acoperi vederei.

La un capăt se nălța un par ascuțit, de grosimea unui braț de om, legat țeapăn într'un butuc de lemn, acesta fiind întărit la rândul lui, în pământ. Parul era uns cu seu, ca să fie lunecos. Acesta era țeapa.

Mai la o parte, către Curte, se clădise un șir de strane înalte și cu trepte unde aveau să șază Domnul, și toți cei cari aveau îndatorirea să'l însoțească.

De jur în-prejurul acestora toate, țărushi bătuți în pământ și legați unul de altul cu funii, slujeau a împedca năvala mulțimii, ticsită peste măsură. Un brâu îndoit de pistași, cu flinte, cu sulite și cu ghioage nestrujite, ocoleau locul ca un gard viu și nepătruns. Ostașii erau întorși cu fața spre lume. (Va urma.)

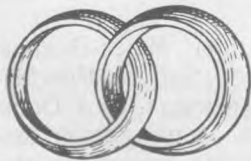
PETRECERI

Adunarea despărțământului Asociațiunei și petrecere la 30 Aug. n. în Dej. — Tinerimea română din Brad și jur a aranjat o petrecere în ziua de Sfânta-Marie.

Tinerimea română din Dobra și jur a aranjat o petrecere la 30 August.

Tinerimea română din Avrig a aranjat o petrecere în ziua de Sântă-Mărie

Desp. Sătmar-Ugocea al Asociațiunei își ține adunarea în 30 August la Jidani, după adunare petrecere.

LOGODNE

Dșoara Aurora Ștefu, din Arad cu dl. Toma V. Neamțu, în-țător în Dobra.

Dșoara Ana Drahocovpil cu dl. Iacchim Ferian din Poșta-Montană.

CUNUNII

Dșoara Iulia Neogoe și dl. Constantin Damian 6 Sept. Petrovasela.

Dșoara Marioara Comloșan și dl. Iosif Groza, 6 Sept. Sânt-Miclăușul-Mare

Dșoara Elena Vistec și dl. Vaslie de Reus 29 Aug. Cernăuț.

MORȚI

† Tache Stănescu comerciant din Brașov a murit în Ploiești de 78 ani.

† Paul Voștinar învățător la școalele normale din Beiuș a murit în Budapesta în 27 Aug.

† Petru Frenț învățător a murit la 19 Aug. în Petrcman.

† Zeno George Popescu elev în clasele elementare a murit în Reghin.

† Iosif Roman, avocat a murit la 27 Aug. în Oradea-Mare.

Curierul modei.

Moda de toamnă ar trebui să fie deja ficsată. De fapt ea se și poate socoti ca ficsată, cu toate că nu apar încă nicăiri „noutățile“. Poate nici nu vor apare, sau acele, cari se vor încerca, de abia vor aduce vre-o schimbare de samă. Jachetele-redingote, cari se poartă atât de mult acum de câți-va ani, nu au nici o poftă să dispară. Cu atât mai puțin jachetele încheiate numai de asupra pieptului și încolo deschise, cu pulpanele tăiate oblic, pe cari le am fost semnalat într'un număr de astă iarnă, (2—3) Aceste vor domina și în toamna și iarna ce vine. Modelele, pe cari le-am dat în nr. 2—3 astă-iarnă se pot face și acum; căci tot moderne sunt.

Blănilor suntem obicinuite să le știm largi, căzând liber. Ei, se vor vedea acum și blăni cu croiul strâns al jachetelor. Judecând după unele modele, aceste nu vor fi cu nimic mai puțin grațioase, de cât jachetele din postav. Dar o mare precauțiune se recomandă la cumpărarea blănilor. Mai ales în provincie ajung multe blăni învechite, adaptate totdeauna după o modă mai nouă, dar pornite spre ruină. Le îmbraci de două-trei ori și la ori-ce contact, la ori-ce suflare de vânt perii cad. Blana, plătită une-ori foarte scump, abia purtată, rămâne ca o vulpe părjolită. Să se dea cu mâna și mai ales cu mâneca unei haine de postav peste blana, ce voiți a o cumpăra. Dacă se iau perii, nu e vrednică să mai perzi o vorbă pentru ea. Nu vă încredeți blanelor, cari au coloarea mată. O coloare cu un luciu vioi e un semn bun. Perii despărțiți pe alocuri, arătând pete goale, cari nu se acopăr bine de asemenea, denotă, că pielea e coaptă. Mai înainte de toate însă, nu se cumpără nici odată blăni dela sătrari!

Dar prea ne îmblănim de iarnă și nici toamna nu și-a spus cuvântul, pe bună cale.

Vara se întinde cam lung. Cucoanele fudule, cari sunt reginele modei nu prea se arată grăbite a'și întrerupe vilegiaturile plăcute.

Marii confecționiști, cari pândesc și sugerează gusturile noue — deocamdată n'au pentru cine să creeze.

Toaletele mai festive, și cele mai elegante, fără îndoială, sunt silfidele, fără brâu, croite după corp, dar fără de a fi strâse de tot. Am mai vorbit de ele. Aceste vor

donima seratele, vizitele; dar și corso-ruile de sărbători în zilele cu soare, vor fi terenul lor.

Până când intemperiiile nu le vor surghiuni, se vor răsfăța pretutindeni toaletele de pânze albe, batist, maderă cu pălăriile bébé devenite apendicele lor nedespărțit.

La sfârșitul verii acestora li s'a mai adaos o noutate: brăie-eșarpe de fantezie din mătăasă chinée în cele mai varitate jocuri de colori. Brăiele aceste sunt lungi și se capătă gata cu ceaprazuri. Cam de o dată cu ele s'a ivit pantlica chinée și pe pălăriile bébé. Toate aceste n'au avut timp din cauza apariției lor târzii, ca să și facă cuceririle în acest sezon. Și-le vor face la primăvară, cu siguranță.

Nici o dovadă mai convingătoare despre încă îndelungata și nestrămutata stăpânire a costumelor albe de vara, decât faptul că moda sezoanelor, cari li se potrivesc se preocupă mai mult de a le aduce noue adaptări, de cât de a le înlocui.

Rochiile toate în cute (cele mai răspândite cam de trei degete în lățime) au umplut stradele pe neobservate. Se fac și talii tot cu îndoitori și chiar plisate mărunt. Și atunci, când aranjamentul taliilor ar fi altul, mânecile de abia se mai pot scăpa de aceste cute, cari le îmbracă în toată întinderea.

Preste tot, dacă e să semnalăm o noutate mai hotărâtă a modei ultime, sunt mânecile, cari nu se mai fac largi și scurte, ca pe japonezește; ci strâmte și lungi, până la noduri. Aci se pot încheia cu dantele, ca volane, dar mai bine ca aplicații în formă de manșete. Strâmte sunt mânecile și atunci, când se croiesc fără cusătură [peste umăr, dintr'o singură bucată cu umărul.

Modele exprese de toamna nu dăm de astă-dată; până când eventualele capriții al modei ne vor părea mai pronunțate. Vom putea alege atunci cu mai multă siguranță.

Folosim silențul, pe care ni'l îngăduie cucoana „Modă“ pentru a da o grațioasă toaletă de casă și o haină de doliu. Să ne ferească Dumnezeu pe toate cetitolele de a avea nevoie de această din urmă. Dar pentru întâmplări nedorite, nu strică, dacă au la îndemână și un model de acest fel.

Elena E. Bolcaș.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Căsătoriile la Turci.

— Peșitul. —

Sunt doue feluri de căsătorii la Turci. Tinerul poate să-și aleagă o fată, pe care să și-o ia de nevastă, ori își cumpără una. Nevestele cumpărate sunt din rândul sclavelor. Dar obiceiurile turcești le separă pe femeile de bărbați și flăcăul turc nu poate să-și vadă „aleasa“ inimei sale până după cununie. Astfel cum să și-o „aleagă“? Vechiurile obiceiuri ortodoxe s'au mai îmblânzit acum. Totuși, dacă un „pretendent“ s'ar încumeta să ceară ca fata, pe care dorește să și-o ia de soție, să i-se arate, — părinții fetei iar răspunde numai decât foarte indignați, cam așa: „Nerușinatule! Ce oameni ne știi tu pe noi, de crezi, că n'am putea să garantăm de ajuns pentru tot ce se află la noi?“

Căsătoriile se pun la cale prin intermediatori. Această brează, care la națiunile europene, sau europenizate, are mai ales monopolul căsătoriilor interesate, stăpânește la bieții Turci și amorul. Noue ne vine să zicem, că amorul, ca factor al căsătoriilor trebuie să fie surghiunit din Turcia. Dar nu e tocmai așa. Acea beție fericitoare, care îți leagă sufletul de o singură ființă, — nu e necunoscută flăcăilor și fetelor Turciei. Beția aceasta se aprinde și se alimentează nu prin străngeri de mână, priviri galeșe, valsuri, serenade, ca la noi; ci prin împrumutatele recomandări stăruitoare și de sigur de un bombast oriental, cari sunt treaba intermediatorilor. Nicăiri deci, nu se potrivește atât de mult ca la Turci vorba, că amorul e orb.

Lui Izzet-bey — să-i zicem așa — i-a venit în minte, că ar fi bine să se însoare. El își descoperă acest gând înaintea mamei sale, ori, dacă nu are mamă, înaintea unei dame cunoscute.

Mama ori dama, căreia i-s'a încredințat gândul lui Izzet-bey știe prin prietenile sale, unde se află fete de măritat, la cari ar putea să se gândească Izzet al ei, apoi ia o trăsură și vizitează pe rând casele acelor fete. Porțile haremurilor se deschid cu drag tuturor acestor iscoditoare, cari se numesc: gheurdji, sau privitoarele. Mama fetei o primește pe gheurdji și cele doue femei își spun la complimente, ca să treacă vremea, până când fata luată la ochi își face o toaletă cât mai îngrijită, doară îi va fura ochii gheurdjiei.

Fata, gătită, apare. Ea se închină înaintea ospetei și îi sărută poala hainei, apoi se retrage la câți-va pași și stă nemișcată, sfioasă, ca o sclavă în fața cumpărătorului,

După-ce gheurdjia a văzut fata, ea se cuvine să strige: „Mach Allah! Mach Allah!“ Cuvintele acestea vor să zică „M'nunea lui Dumnezeu“ și se rostesc în semn de admirație la vederea ori-cărei vietăți, dar mai ales la vederea oamenilor, cailor și animalelor favorite Turcilor. Dar cuvintele aceste sunt și o apărare împotriva ochilor răi; întocmai ca „nu s'ar deochia“ al nostru.

Se începe o examinare mai amănunțită a fetei și se pornește cam următoarea conversație, pe care se cuvine

să o poarte mai mult numai gheurdjia, fără ajutorul mamei fetei:

„Mach Allah! Fetița d-tale e ca luna, curat ca luna plină.“

Complimentul acesta e pentru obraji. Formele rotunde sunt cea mai de căpetenie condiție a frumseții în ochii muzulmanilor“.

„Mach Allah! Ce ochi negri! Și ce păr ca pana corbului. Și lung până la glezne.“

„Ce talie, măicuță dragă și ce pieluță subțire! Mach Allah! Nu se poate pofți ceva mai încântător.“

„Dacă ar fi o sclavă, ar fi vrednică, zău, barem 100 mii franci“

Victima atâtor laude se depărtează. Gheurdjia întoarce acum vorba și spune de Izzet al ei.

Izzet e un adevărat Adonis — nici nu se putea altfel. Mai e și genial, minune mare. Totdeauna a fost primul premiant în școli și îl așteaptă o carieră dintre cele mai strălucite. Numai să apuce odată, să se arate, cine e și ce poate. Dacă nu s'o face pașă șeasă luni...

Din partea averii, Izzet are tot ce îi trebuie, ca să poată începe o gospodărie. Suma zestrei se poate ea icsa și mai târziu.

Cucoanele își iau rămas bun, complimentându-se din nou și asigurându-se împrumutat, că, „dacă așa va fi scris“ ele nu vor să împedecă căsătoria copiilor lor.

Gheurdjia pleacă. În cea mai apropiată casă, unde iarăși se află o altă fată de mărit se repetă scena de mai înainte, aproape verbal. Multe complimente și dintr-o parte și din alta. Dar femeile sunt destul de diplomate pentru a nu lua nici un angajament prea pripit.

Mama, ori încredințata lui Izzet se întoarce cu rezultatul cercetărilor sale, și raportează tot din fir în păr. Cutare e așa, cutare așa. Când vine vorba despre aceea, care după părerea soacrei mare va trebui să fie fericirea lui Izzet, laudele se înșiră iarăși cu aceea prodigios tate orientală, ca mai înainte, în casa fetei; dar acum cu mai multă căldură.

Izzet se însuflețește. Izzet începe să fantaseze și zi și noapte de frumoasa lui și după povestirile mamei sale își face un chip în minte, de care se amorisează cu atât mai ușor cu cât descrierile mijlocitoare îi mai lasă destulă libertate bunului Izzet, ca să-și plămuiască un ideal după toate gusturile sale.

Izzet e îndrăgostit de acum, în toată legea. Acei, cari cunosc viața intimă a Turcilor spun, că frigurile unui Turc îndrăgostit nu sunt cu nimic mai pe jos decât ale ori-cărui ghiaur.

Dacă Izzet, când își va vedea consorta, va ști să fie destul de îngăduitor pentru cât ea se va deosebi de plămuirea, ce dânsul și-a făcut-o în minte-și; cu toate că s'a îndrăgostit pe nevăzute, ar mai putea să fie chiar și fericit.

Alina.

Zeitățile antice.

— Insemnătatea și imaginarea lor, —

(V. nr. 11—12)

de Cornelia Langa.

Lucifer purtătorul de lumină, cu stea deasupra capului și cu o lampă în mână.

Marte Zeul războaielor un bărbat mijlociu cu trăsăturile feței încruntate, tras în trăsura de cai năpraznici, el are, drept arme în mâna stângă un buzdugan, iar în dreapta o spadă plină de sânge.

Minerva zeița înțelepciunii și a luptelor, o fecioară serioasă purtând pe cap un coif și scut de aramă cu un baston pe care să vede capul Meduzei.

Muzele protectoarele artelor frumoase, fiecare încununată cu cunună de mirt. Sunt 9. muze.

1) Clio muza istoriei cu suluri de hârtie în mână și cu stilul în cealaltă.

2) Melpomene muza tragediei, melancolică, desepărată, cu pumnalul ridicat spre inimă.

3) Thalia muza comediei, fetiță zimbătoare cu o pălărie ștrengărească fluturând-o spre depărtări.

4) Caliope muza poeziei epice înfățișare aproape bărbătească, pe cap cu cunună de lauri, în mână cu un triunghi de flori.

5) Thersichore muza dansului, o frumusețe din visele lui Amor, în mână o tobă, bătând pre ea.

6) Euterpe muza cântărei lirice o floare a satului, îndrăgostită la ivirea lunei într'un troian de stele, cântând trăgănat și dulce, în mână cu un fluer.

7) Erato muza poeziei erotice, o blondină ca steaua de lângă lună, împodobită cu flori galbene și cu frunze de mirt, în mână cu o săgeată ce străbate inimile.

8) Urania muza astrologiei, înaltă slabă palidă la față pe cap cu cunună din stele, cu ochii ridicați spre cerul senin frumos albastru, ca ochii de copil.

9) Polihymnia muza cântăreților, o fată cu privire înțebătoare în mână cu un buchet de flori vinete.

Nemesis zeița răzbunării, o femeie resolută în

dreapta ținând paharul cu țaria, în stânga cornul mulțămirei sub picioare însă cu roate de foc.

Pluto zeul lumii celeilalte, în mâna dreaptă ține o mulțime de chei, sau o furcă de fer, șede pe un tron negru iar la picioarele sale stă Cerberus.

Psyche zeița iubirii nestatornice, o fată cu aripi de flutur, sau zburând în ether în formă de înger.

Rhea zeița zeităților, trasă în trăsura de lei îmblinzită o matronă bătrână, respectabilă, având chei în mână.

Venus zeița frumuseții, mama dragostei împărăteasa glumei, căpetenia grațiilor; încununată cu trandafiri se primblă în trăsura de fildes la care sunt înhămate lebede sau porumbi albi, mânați de fiul ei Amor (Cupido, Eros).

Vesta la greci Hestia zeița căsătoriei a nevinovăției și fecioriei; ține în mână o candelă aprinsă.

Vulcan zeul focului și al ferarilor, un bărbat musculos, pe față mănjit de funingine, într'o mână cu ciocanul ridicat spre lovire, în cealaltă cu săgeată de fulger. Lângă el e un vultur zdrobit.

Themis zeița dreptății, cu paloș în mâna dreaptă iar în stânga ține cumpăna. E legată la ochi, ca să nu poată ținea parte nimăru, când judecă.

Sphinx zeitatea necunoscutului un monstru cu cap și piept de femeie, cu trup de câine, cu coadă de șerpe, cu aripi de pasăre, cu picioare de leu, și cu voce de om.

Neptun zeul apelor, un fecior frumos înalt cu priviri impunătoare, în mână are o lepată de cârmuit luntrile, cu piciorul drept stă pe marginea luntrei privind legănarea valurilor.

Mercur (Hermes la Greci) fiul lui Jupiter, a fost înșelător, zeul comerțului și trimisul zeilor cu aripi pe coif și la glesnele picioarelor.

Zefir zeul boarei line de sară, un flăcăuș într'aripat cu ochii albaștri senini ca cerul din o zi frumoasă de vară, împodobit cu flori în miile de colori de pe livezile primăvăratice.

Baroscop. Un aparat, care să anunțe schimbările vremii poate să și pregătească ori-cine cu ușurință. Se ia pentru acest scop: 6 părți camforă, o parte salpetru, o parte salamiac și se topesc toate în spirt rafinat. Soluția aceasta se toarnă într'un tub lung de sticlă, umplându-se până la gât, apoi se înfundă tubul, se sigilează, ca să fie închis

hermetic și se atârnă la un loc cu aer. Cu cât e mai limpede fluiditatea în sticlă, cu atât aerul e mai curat. Cu cât se formează mai multe cristale pe fundul tubului și cu cât acele se ridică mai în sus, cu atât mai mult frig se poate aștepta. Scamele, cari se ridică și se atârnă în partea din sus a vasului, vestesc vânt. Punctele anunță ploaie, negură, zăpadă. Dacă fluiditatea e turbure și se văd stelute într'însa, se poate aștepta furtună. Fibrele mari, cari plutesc prin fluiditate, vestesc nori negri furtunatici. Când cerul se înseninează se observă în tub punctițe, cari apoi dispar.

Stelutele, cari se arată iarna în zile cu soare, vestesc zăpadă. Când vine ger mare, se formează un strat de gheață pe deasupra fluidității.

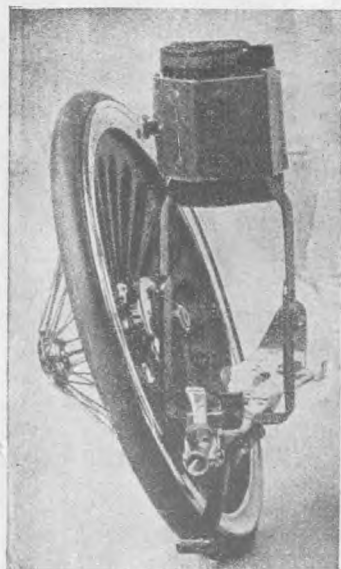
Barometru de lapte acru.

Nu e nici decât o glumă. Putem să avem tot atât de bine un barometru cu lapte acru, ca și unul cu argint viu. Dacă acest din urmă e mai durabil, celalalt e mai ieftin și e mai la îndemână. Cât pentru serviciile ce le face, barometrul cu lapte acru (sămăchișe) sunt tot atât de bune ca și argintul viu.

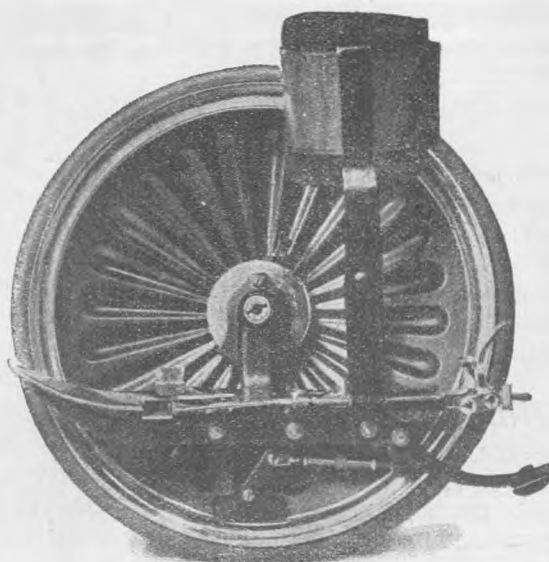
Cu cât laptele e mai închiegat e mai gras și mai alb și cu cât stă mai mult de asupra, cu atât timpul va fi mai statornic. Când laptele închiegat se coboară în jos și zărul se ridică în sus — urmează, negreșit ploaie. Cu cât mai mult se ridică zărul peste laptele închiegat, cu atât mai lungi și mari vor fi ploile.

Curiozități moderne.

Roate de fugă.

Roata privită din față.

Roata privită dintr'o latură.

Roatele în funcționare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Găcituri,

Incheiându-se tipărirea mai târziu, decât cum s'ar fi putut prevedea, deslegările găciturilor din numărul de față se primesc și după termenul de 8 Septembrie tipărit pe contra pagină.

Dezlegarea găciturilor din Nrul 27.

I.

Intrebare literară.

de Florica, fata tatii.

Eu cred că „Witz“-ul are întocmai ca și o culoare, mai multe nuanțe, cărora însă — așa se vede — numai Românul li-a dat diferite numiri.

Dșoara Gizela Evuțianu, Lipova.

Ar mai corăspunde și cuvântul „hârjoană“.

Alex. Băneasu Inv., Căfcău.

Cuvântul „Witz“ l'au introdus studenții în limba română. Ei îl folosesc mai des în înțelesul de glumă, păcăleală. — Se mai folosește și ca termen în gimnastică, referindu-se la producțiile mai istețe, putându-se face „witz“-uri la diferite aparate. Dacă se folosește și în alte cercuri, e „lauda“ studenților, cari l'au răs-pândit.

*George Pataky Văleanu,
Vezend.*

II.

Problemă de dexteritate.

De Hortensia M. Dima.

Se poate deslega în mai multe feluri :

1. Se pun chibritele într'un trei-unghiu și împărținduse fie-care în câte trei părți se taie de odată tot câte două chibrite.

2. Chibritele împărțite în câte trei părți se pun într'un trei-unghiu astfel ca să se întâlnească în punctele de împărțire și numai treimile din mijloc să formeze triunghiul, iar treimile din afară să stea, ca niște brațe înafară de treiunghiu. Se taie apoi chibritele în punctele de întâlnire.

3. Chibritele împărțite în câte trei se așează paralel astfel, ca o treime dintr'un chibrit să stea mai înafară, decât celelalte. Cu trei tăieturi se vor și face în acest caz nouă bucăți.

Dezlegări bune am primit dela următorii :

Doamnele : Anica Bendorfean, din ; — Aurelia I. Pop, Aciliu ; — Sabina Roman, Seceani.

Dșoarele : Gizela Evuțianu, Lipova ; Eugenia Jourca, Reșinar ; — Mariți și Relli Mureșian, Piatra ; — Iulia, Mariți și Regina Roman, Minthiul-Gherlei ; — Valeria Ștefănică, Beiuș.

Domnii : Georgiu Burlea, Barcan ; — Alexandru Băneasu, Căfcău ; — Radu Bădilă, Topârcea ; — George Pataky Văleanu, Vezend.

III.

Găcitură după săritura calului.

Aranjată de M. Elisabela Pioraş.

Rugămu-ne 'ndurărilor
Luceafărului mărilor;
Din valul ce ne bântue
Inalță-ne ne mântue.
Privirea adorată
Asupra-ne coboară
O, maică preacurată,
Și pururea fecioară,
Marie!
M. E.

Au deslegat-o bine următorii:

Doamnele: Sabina Roman, Secean; Aurelia I. Pop, Aciliu; Maria Alde, Ferendia; Anica Bendorfian, din....

Dșoarele: Otilia Anca, Subpădure; Eugenia Jourca, Reșinar; Lucreția Martinovici, Topolovăț; Gizela Evuțian, Lipova; Mariți și Relli Mureșan, Piatra; Dorica Pop, Boziaș; Iulia, Mariți și Regina Roman, Minthiul Gherlei; Miți și Silvia Russu, Poșmuși;

Domnii: Gavril Alvirescu, Sadova; (Bucovina). Georgiu Burlea, Barcan; George Pataky Văleanu, Vezend; Simion Oros, Șimleu; Radu Bădilă, Topârcea; Simion Anca, Sbpădure.

REZULTATUL SORTIREI.

Au câștigat premii următorii: Doamna Aurelia I. Pop, Aciliu; I-s'a trimis: „Fetele Iliei“ nuvelă originală de Leon Wolff. Dșoara Ghizela Evițianu, Lipova; I-s'a trimis: Din primăvara vieții“ poezii de Emil A. Chiffa. Dșoara Otilia Anca, Subpădure. I-s'a trimis: „Aeuea“ poezii de I.-B. Hétrat. Dnul Simion Oros inv, Șimleu. I-s'a trimis: „ Primul Rănit“ nuvelă istorică de N. D. Popescu. Dnul George Pataky Văleanu, stud. oct. Vezend. I-s'a trimis: „Natura et Causa Rerum“ de Laurent Florantin.

*

I.

Talizman secret.

A fost odată un popor prigonit și huiduit, care în vremurile întuncate nu putea să-și cânte cantecele, decât doar în desimea codrilor și nu putea să-și preamărească eroii, pentru a le lăsa numele moștenire nepoților, decât ascunzându-le sub forme tănuite.

Drept mărturie a tristelor vremuri, avem inscripția ce urmează aci. Slovele ei încurcate și fără înțeles, la aparință, vorbesc un grai plin de înțelesuri pentru acei, cari știu să le prindă rostul

Am putut desluși din încâlcitura slovelor începutul unui cântec și numele alor șeasă viteji. Să încerce și Cetitorii. Vor izbuti, de bună seamă cu mult mai ușor, decât li-ar părea la prima vedere. Pedecile, cari se vor ivi în urmărirea slovelor cântecului, vor fi chiar semnele, prin cari se vor trada numele vitejilor.

Care e deci cântecul și cari numele vitejești tănuite?

H O H O R M I A Ș B E
A L A C R I Ș M T A I
N D E A L H F U E G T
O T H I D A O M F N I
I D O I N I A R A D E
A V R A M * I A N C U
A L I H O V R I V A B
E A A P R I N T O R E
B U T U C T I D D O M
N I D E C E B A A L I
F U G F A R D E P
Z
A P U C I
L
II.

Cimilituri.

1. Are bunica făci de aramă, limbă de oțel, dinți — ca'n palmă. Nici n'ar avea ce face cu ei; căci i-s'au topit mâțele și nu mai poate mânca. Dar e gureșe părjol, dacă te încumeți să o prinzi de coadă. Și când începe să strige se umple satul de toiul ce îl face.
Găci ce'i?

*

2. Trei picioare se suie pe patru picioare. Șeasă picioare se pune lângă patru picioare și mănă din trei picioare de pe patru picioare.
Găci ce'i?

*

3. Am plecat astăvară cu cumătrul ca să împărțim satul cu nasul. Eu am tăiat vântul, cumătrul a tăiat pământul. Vântul să tăia ca o pânză și tot netăiat a rămas. Pământul nu se tăia mai de loc și se cunoaște și astăzi pe unde a fost tăiat.
Găci ce'i?

III.

Peatră veche.

INDI* *GRE LEA DVC

ETIVE AMI**E DEAC **

CARIA V MV *IT

PE*TRV NA TI*NE

Terminul delegărilor până la 8 Septemvre n. — Se vor sorti mai multe premii.

„Sentinela“

instituit de economii și credit, ca societate pe acții în **Satul-nou (Réva-Ujfalu)**, efectuează toate operațiunile de bancă și primește depuneri spre fructificare cu 5^{1/2}% intere plătind institutul și darea de % după interese. La cerere se trimit deponenților și cecuri postale cu cari să trimită banii, fără de a plăti porto la postă. — Satul-nou, 31 Dec. 1907. **Diracțiunea.**